

ΣτΕ 1358/2018 (Τμ. Ε')

Πρόεδρος: Α. Ράντος, **Αντιπρόεδρος ΣτΕ,** **Εισηγητής:** Χ. Παπανικολάου, **Πάρεδρος ΣτΕ,**
Δικηγόροι: Α. Παπαπετρόπουλος, Σ. Κοσμά, **Πάρεδρος ΝΣΚ,** Γ. Δελλής, Ε. Αναγνώστου

Διατάξεις: άρθρα 1-3, 6 **Οδηγίας 2001/77/ΕΚ** (ΕΕ L 283), **Οδηγία 2009/28/ΕΚ** (ΕΕ L 140), ν. **3017/2002** (Πρωτόκολλο του Κιότο - Α' 117), ν. **3468/2006** (Α' 129), ν. **3851/2010** (Α' 85), άρθρο 8 (§§ 1-2) ν. **1650/1986** (Α' 160), **απόφαση 49828/12.11.2008** (ΕΠΧΣ/ΑΠΕ - Β' 2464/3.12.2008), άρθρο 13ο ν. **4296/2014** (Α' 214), **Οδηγία 79/409/ΕΟΚ** (ΕΕ L 103, όπως κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ, ΕΕ L 20), **Οδηγία 92/43/ΕΟΚ** (ΕΕ L 206), **Απόφαση 2006/613/ΕΚ** (ΕΕ L 259), άρθρα 4, 10-11 ν. **4014/2011** (Α' 209), **κνα Η.Π. 37338/1807/Ε. 103/2010, να 170225/2014** (Β' 135), **να 1958/2012** (Β' 21, όπως τροπ. με την να να 20741/2012, Β' 1565)

Έγκριση περιβαλλοντικών όρων Αιολικού Σταθμού Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) στη θέση Κορφοβούνι Δήμου Αλεξανδρούπολης ΠΕ Έβρου. Νόμιμες προδιαγραφές μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΕΟΑ).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή, όπως συμπληρώθηκε με δικόγραφο προσθέτων λόγων, το αιτούν Ίδρυμα επιδιώκει, εμπροθέσμως και παραδεκτώς εν γένει, την ακύρωση της .../21.12.2015 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας - Θράκης, με την οποία εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι κατασκευής και λειτουργίας του έργου «Αιολικός Σταθμός Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 16,1 MW, στη θέση “Κορφοβούνι” και των συνοδών σε αυτό έργων, εντός των ορίων του Δήμου Αλεξανδρούπολης ΠΕ Έβρου» της εταιρείας ... ΑΕ και της τεκμαιρόμενης σιωπηρής απόρριψης από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας της από 21.1.2016 προσφυγής του αιτούντος κατά της ως άνω απόφασης.

12. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, με την .../27.9.2012 απόφαση της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ) χορηγήθηκε στην παρεμβαίνουσα εταιρεία άδεια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από αιολικό σταθμό ισχύος 16 MW, αποτελούμενο από 8 ανεμογεννήτριες ισχύος 2,3 MW έκαστη, στη θέση «Κορφοβούνι» της Δημοτικής Ενότητας Αλεξανδρούπολης, του Δήμου Αλεξανδρούπολης, της Περιφερειακής Ενότητας Έβρου. Στη συνέχεια, όπως προκύπτει από την από 1.8.2014 βεβαίωση της ΡΑΕ, οι ανεμογεννήτριες μειώθηκαν από 8 σε 7, ενώ η εγκατεστημένη και μέγιστη ισχύς του σταθμού ανήλθε σε 16,1 MW. Επιπλέον, στην ίδια βεβαίωση αναφέρεται ότι το έργο χωροθετείται εντός Περιοχής Αιολικής Προτεραιότητας και ότι δεν υφίσταται υπέρβαση της μέγιστης πυκνότητας αιολικών εγκαταστάσεων σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ΕΠΧΣ ΑΠΕ (Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, 49828/2008 απόφαση της Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα του χωροταξικού σχεδιασμού και της αειφόρου ανάπτυξης, Β' 2464) και στον Κανονισμό Αδειών Παραγωγής ΑΠΕ. Οι περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία του έργου και των συνοδών αυτού έργων εγκρίθηκαν, αρχικά, με την .../29.10.2013 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας - Θράκης. Με την .../3.2.2014 απόφαση της Γενικής Γραμματέως του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής ακυρώθηκε, κατ' αποδοχήν

προσφυγής του ήδη αιτούντος, η ανωτέρω ΑΕΠΟ λόγω πλημμελούς αιτιολογίας ως προς την αξιολόγηση των επιπτώσεων του έργου στα προστατευόμενα είδη της ζώνης ειδικής προστασίας (ΖΕΠ), όπου εμπίπτει το αιολικό πάρκο. Ακολούθως, η παρεμβαίνουσα εταιρεία, με την υπ' αριθ. πρωτ. Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας - Θράκης .../19.6.2014 αίτησή της, υπέβαλε για το ίδιο (με ορισμένες διαφοροποιήσεις ως προς την όδευση του υπογείου καλωδίου μέσης τάσης που καταλήγει στον Υποσταθμό Αισύμης) έργο νέα, επικαιροποιημένη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και ζήτησε την έκδοση νέας ΑΕΠΟ. Σχετικά γνωμοδότησαν η 15η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (.../1.8.2014 έγγραφο), η Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης (.../8.8.2014 έγγραφο), η ΙΘ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (.../5.9.2014 έγγραφο). Επίσης, η Διεύθυνση Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας Θράκης, αφού διετύπωσε παρατηρήσεις αναφορικά με ελλείψεις των όρων και των προτεινόμενων εναλλακτικών λύσεων, γνωμοδότησε, για την περίπτωση της έκδοσης ΑΕΠΟ, θετικά υπό όρους (.../13.11.2014 γνωμοδότηση). Μετά την .../8.10.2014 επιστολή, με την οποία το αιτούν κοινωφελές ίδρυμα επεσήμανε, κατά τη διάρκεια δημοσιοποίησης - διαβούλευσης επί της ΜΠΕ, τις κατά την άποψή του ελλείψεις της ειδικής ορνιθολογικής μελέτης της ΜΠΕ καθώς και την .../26.11.2014 αρνητική γνωμοδότηση του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δάσους Δαδιάς - Λευκίμης - Σουφλίου, η εταιρεία υπέβαλε νέο τεύχος επικαιροποιημένης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΕΟΑ Δεκεμβρίου 2014) σε αντικατάσταση αυτής που περιλάμβανε η ΜΠΕ (αριθ. πρωτ. Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας-Θράκης .../14.1.2015). Ωστόσο, με το .../9.3.2015 έγγραφό του ο Φορέας Διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου Δάσους Δαδιάς - Λευκίμης - Σουφλίου γνωμοδότησε και πάλι αρνητικά, το δε αιτούν ίδρυμα, με την .../15.4.2015 επιστολή του, διετύπωσε παρατηρήσεις επί της εν λόγω νέας ΕΟΑ, τασσόμενο εκ νέου εναντίον της εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων του έργου. Επί των παρατηρήσεων αυτών η παρεμβαίνουσα εταιρεία έλαβε θέση (αριθ. πρωτ. Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας - Θράκης .../27.5.2015). Μετά την υποβολή και λοιπών γνωμοδοτήσεων (.../4.6.2015 Επιτροπής Αγροτικής Οικονομίας και Περιβάλλοντος του Περιφερειακού Συμβουλίου Ανατ. Μακεδονίας - Θράκης, .../11.9.2015 Τμήματος Βιοποικιλότητας και Προστατευόμενων χώρων ΥΠΑΠΕΝ, .../22.10.2015 Περιφερειακού Συμβουλίου Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας Θράκης), εκδόθηκε η .../21.12.2015 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας Θράκης, με την οποία εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία του έργου «Αιολικός Σταθμός Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 16,1 MW, στη θέση "Κορφοβούνι" και των συνοδών αυτού έργων, εντός των ορίων του Δήμου Αλεξανδρούπολης ΠΕ Έβρου, της εταιρείας ... ΑΕ». Κατά της απόφασης αυτής το αιτούν άσκησε προσφυγή ενώπιον του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (αριθ. πρωτ. .../21.1.2016), η οποία απορρίφθηκε σιωπηρώς (βλ. .../20.4.2016 έγγραφο ΥΠΕΝ). Κατά της ΑΕΠΟ καθώς και κατά της εν λόγω σιωπηρής απόρριψης της προσφυγής του, το αιτούν άσκησε την ήδη κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως.

13. Επειδή, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ, το επίδικο έργο εμπίπτει στην υποκατηγορία Α2 της να 1958/2012 (Β' 21), όπως τροποποιήθηκε με την να 20741/2012 (Β' 1565) (Ομάδα 10η, α/α1). Η θέση του έργου βρίσκεται εντός Περιοχής Αιολικής Προτεραιότητας (ΠΑΠ 1) του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ. Το έργο θα εγκατασταθεί εντός της περιοχής με κωδικό GR 1110009 (Νότιο Δασικό Σύμπλεγμα Έβρου) του Δικτύου Natura 2000, που είναι χαρακτηρισμένη ως ζώνη ειδικής προστασίας (ΖΕΠ) για την ορνιθοπανίδα και εντός περιοχής του καταλόγου των Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά (ΣΠΠ) της Ελλάδας με Κωδικό GR005. Προς τούτο η ΜΠΕ συμπεριλαμβάνει Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ΕΟΑ) για την ορνιθοπανίδα σύμφωνα με το άρθρο 10 του ν. 4014/2011. Τα περιεχόμενα αυτής, σύμφωνα με την παρ. 9 του άρθρου 11 του ν. 4014/2011 και όπως εξειδικεύθηκαν με την να 170225/2014, περιλαμβάνουν: α) αναλυτική καταγραφή των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος με έμφαση στα προστατευτέα αντικείμενα της περιοχής ΖΕΠ, β) δέουσα εκτίμηση επιπτώσεων επί των ειδών ορνιθοπανίδας του Παραρτ. Ι της κυα 37338/1807/Ε. 103/2010 και γ) πρόταση αναγκαίων μέτρα για την αποτροπή και ελαχιστοποίηση των πιθανών επιπτώσεων. Επίσης, πέραν των προβλεπόμενων με την να 170225/2014 για έργα Υποκατηγορίας Α2 που υλοποιούνται εντός ΖΕΠ (παρ. Β.ΙV του παραρτήματος 3.2), περιλαμβάνονται παρατηρήσεις των ειδών ορνιθοπανίδας και εργασίες πεδίου για τις τέσσερις εποχές του έτους (πέραν της προβλεπόμενης περιόδου Μάρτιου - Ιουνίου). Για το γήπεδο εγκατάστασης του αιολικού πάρκου έχει εκδοθεί η .../1.3.2013 πράξη χαρακτηρισμού του Δασάρχη Αλεξανδρούπολης σύμφωνα με την οποία αυτό αποτελείται από εκτάσεις που χαρακτηρίστηκαν ως δάσος, δασικές και γεωργικές εκτάσεις. Το αιολικό πάρκο (ΑΙΟΠΑ) θα αποτελείται από επτά (7) ανεμογεννήτριες (Α/Γ 1-7) τύπου Enercon E-70, ονομαστικής ισχύος 2,3 MW έκαστη, με πτερωτή τριών (3) πτερυγίων, διαμέτρου 71 μ., μεταλλικού πυλώνα με ύψος πλήμνης 64 μ., εντός πολυγώνου με κορυφές Κ1, Κ2, Κ3 ... Κ15, Κ16 συνολικού εμβαδού 614.032,00 τ.μ. Για την κατασκευή και λειτουργία του ΑΙΟΠΑ θα υλοποιηθούν τα απαραίτητα συνοδά έργα υποδομής, τα οποία περιλαμβάνουν τα εξής: Η πρόσβαση στη θέση του έργου διασφαλίζεται μέσω της επαρχιακής οδού που συνδέει τους οικισμούς Αισύμης και Λεπτοκαρυάς και η οποία διατρέχει το πολύγωνο εγκατάστασης. Επίσης εντός του πολυγώνου εγκατάστασης και στην περίξ περιοχή αυτού διέρχονται υφιστάμενοι αγροτοδασικοί οδοί, τμήματα των οποίων θα χρησιμοποιηθούν για την πρόσβαση στις θέσεις των Α/Γ και στον χώρο του οικίσκου ελέγχου. Συνολικά θα απαιτηθεί διάνοιξη νέας εσωτερικής οδοποιίας συνολικού μήκους 454 μ., το οποίο αντιστοιχεί σε τέσσερις (4) νέους κλάδους για την πρόσβαση στις θέσεις των Α/Γ 1, 2, 4 και 6 καθώς και η συντήρηση υφιστάμενων οδών μήκους 7,8 χλμ. Η πρόσβαση στις Α/Γ 3, 5, 7 και στον ΟΕ εξυπηρετείται από τις υφιστάμενες οδούς. Θα διαμορφωθούν πλατείες ανέγερσης των ανεμογεννητριών, διαστάσεων 50 x 50 μ., εμβαδού δηλαδή 2500 τ.μ. έκαστη και θα εκσκαφούν θεμέλια ανεμογεννητριών. Θα κατασκευαστεί δίκτυο ηλεκτρολογικής διασύνδεσης των Α/Γ 1-7 μέσω υπόγειου δικτύου, το οποίο θα αποτελείται από τα καλώδια μέσης τάσης (ΜΤ), τα καλώδια τηλεπικοινωνιών και το δίκτυο της γείωσης. Η όδευση των καναλιών θα γίνει, κατά κανόνα, κατά μήκος της εσωτερικής οδοποιίας, εκτός από ελάχιστα τμήματα. Η διοχέτευση της

ενέργειας στο Εθνικό Σύστημα θα γίνεται στον λειτουργούντα υποσταθμό (Υ/Σ) 20/150 kV «ΑΙΣΥΜΗ», ο οποίος βρίσκεται στη θέση «Μαγούλα - Καζάκου - Διπλόν», 4,7 χλμ. βορειοανατολικά της ΤΚ Αισύμης. Εντός του Υ/Σ θα τοποθετηθούν δύο νέες απλές πύλες και ένας μετασχηματιστής 20/150 kV για την ανύψωση της τάσης. Η διασύνδεση του ΑΙΟΠΑ «Κορφοβούνι» θα επιτευχθεί στα επίπεδα της μέσης τάσης (20 kV), το δίκτυο θα είναι στο σύνολό του υπόγειο και θα οδεύει αποκλειστικά κατά μήκος υφιστάμενων οδών. Θα ξεκινά από τον οικίσκο ελέγχου του Α/Π και θα ακολουθεί την επαρχιακή οδό Αισύμης - Μεγάλου Δέρειου για μήκος 10,3 χλμ. και στη συνέχεια για μήκος 6,2 χλμ. την οδό πρόσβασης και εσωτερική οδό του αιολικού πάρκου στη θέση «Σωρός», καταλήγοντας στον Υ/Σ «Αισύμη». Τέλος, θα κατασκευαστεί οικίσκος ελέγχου εμβαδού 100 τ.μ. και βοηθητικοί χώροι σε γήπεδο εμβαδού 4.000 τ.μ. Με την προσβαλλόμενη απόφαση επιβάλλονται μεταξύ άλλων και οι εξής περιβαλλοντικοί όροι: «... Φάση λειτουργίας ... 3.33. Να διενεργείται τακτικός έλεγχος (σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παρ. 3.51.νι της παρούσας) στον χώρο αιολικού πάρκου (τουλάχιστον τρεις φορές εβδομαδιαίως) και να απομακρύνονται τυχόν νεκρά κτηνοτροφικά ζώα, η παρουσία των οποίων θα μπορούσε να προσελκύσει πτωματοφάγα αρπακτικά πτηνά. Τα νεκρά ζώα να παραμένουν στη διάθεση των πτωματοφάγων ειδών, σε ενδεδειγμένους διάσπαρτους, τυχαίους και μη οργανωμένους χώρους τροφοληψίας ... Αποκατάσταση, μερική, σταδιακή ή οριστική παύση λειτουργίας ... 3.46. Μετά την οριστική παύση της λειτουργίας του συνόλου του έργου ή μέρους αυτού να αποκατασταθεί ο χώρος εγκατάστασης και να επανέλθει στην αρχική χρήση σύμφωνα με ειδική μελέτη αποκατάστασης που θα συνταχθεί για τον λόγο αυτό και η οποία θα θεωρηθεί και θα εγκριθεί από τις αρμόδιες δασικές υπηρεσίες ... 3.50. Τα σχετικά με τις εργασίες αποκατάστασης θέματα θα συγκεκριμενοποιούνται σε Τεχνική Περιβαλλοντική Μελέτη ... την οποία ο κύριος του έργου οφείλει να εκπονήσει και να υποβάλει ... προς έγκριση, το αργότερο ένα εξάμηνο προ της παύσης λειτουργίας του συνόλου ή μέρους του έργου, στην αρμόδια για την περιβαλλοντική αδειοδότησή του Υπηρεσία. Πρόσθετοι περιβαλλοντικοί όροι, μέτρα και περιορισμοί για δραστηριότητες εντός περιοχών του δικτύου Natura 2000 - Πρόγραμμα παρακολούθησης και εκθέσεις-αντισταθμιστικά μέτρα. 3.51. Η θέση του έργου βρίσκεται εντός της περιοχής με κωδικό GR1110009 ... και εντός περιοχής του καταλόγου των Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά (ΣΠΠ) της Ελλάδας με κωδικό IBA GR005. Η χρήση του χώρου και της ευρύτερης περιοχής από τα προστατευόμενα είδη ορνιθοπανίδας έχει επισημανθεί τόσο από εκθέσεις και μελέτες άλλων φορέων, όμως διαπιστώνεται και από την Ειδική Ορνιθολογική Μελέτη που εκπονήθηκε με ευθύνη του φορέα έργου και συνυποβλήθηκε με τη ΜΠΕ ... iii) Να συνταχθεί και να υποβληθεί προς την Υπηρεσία μας και προς το Τμήμα Βιοποικιλότητας και Προστατευόμενων Περιοχών του ΥΠΕΝ ... ολοκληρωμένο πρόγραμμα περιβαλλοντικής παρακολούθησης ... Το εν λόγω πρόγραμμα θα περιλαμβάνει προκατασκευαστική (πριν από την έναρξη εργασιών κατασκευής) περίοδο παρακολούθησης διάρκειας τουλάχιστον ενός έτους και συνέχιση της παρακολούθησης κατά την κατασκευή και λειτουργία του έργου, ώστε η συνολική διάρκεια παρακολούθησης να είναι τέσσερα ... έτη. Στο πρόγραμμα θα περιλαμβάνεται οπωσδήποτε η καταγραφή των πληθυσμών των ειδών της

ορνιθοπανίδας, η κατανομή τους, ο εντοπισμός χώρων φωλεοποίησης καθώς και σύνταξη σχεδίου προγράμματος μόνιμης παρακολούθησης με έμφαση στα είδη χαρακτηρισμού και σε νυκτόβια είδη. Τα αποτελέσματα - συμπεράσματα του προγράμματος τετραετούς παρακολούθησης καθώς και οι εκθέσεις του μόνιμου προγράμματος παρακολούθησης θα υποβάλλονται ετησίως στην Υπηρεσία μας, στο Τμήμα Βιοποικιλότητας του ΥΠΕΚΑ και στο αρμόδιο Δασαρχείο. Σε περίπτωση που με βάση τα ευρήματα του τετραετούς προγράμματος παρακολούθησης απαιτηθούν οποιεσδήποτε κατασκευαστικές ή λειτουργικές βελτιώσεις/τροποποιήσεις στο έργο, θα υλοποιούνται λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις των Υπηρεσιών μας. iv) ... το τετραετές πρόγραμμα παρακολούθησης του έργου ... να περιλαμβάνει την καταγραφή [όσων ορίζονται στην περ. iii], των επιπτώσεων ενόχλησης/εκτοπισμού καθώς και σύνταξη σχεδίου περιβαλλοντικής διαχείρισης-μόνιμης παρακολούθησης του έργου. Στο πλαίσιο του προγράμματος μόνιμης παρακολούθησης να προταθούν τα μέσα που θα εφαρμοστούν για την πρόληψη περιστατικών προσκρούσεων (π.χ. συστήματα παύσης των Α/Γ αυτοματοποιημένα ή «χειροκίνητα», συστήματα ηχητικής προειδοποίησης κ.λπ.). Επίσης στο εν λόγω τετραετές πρόγραμμα θα περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός και παρακολούθηση των επιμέρους μέτρων/υποχρεώσεων που αναφέρονται παρακάτω (v-xi) ... vi) Να συνταχθεί εβδομαδιαίο πρόγραμμα για τον τακτικό έλεγχο (της παρ. 3.33 ...) για τον εντοπισμό νεκρών κτηνοτροφικών ζώων. Ο έλεγχος θα περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο τη ζώνη περιμετρικά των Α/Γ σε ακτίνα 400 m και κατά μήκος της οδού σύνδεσης των Α/Γ σε ακτίνα ≥ 300 m εκατέρωθεν αυτής και αν κριθεί αναγκαίο θα γίνεται τακτικότερα από τρεις φορές την εβδομάδα ... vii) Σε περίπτωση που διαπιστωθεί κατά την προκατασκευαστική παρακολούθηση ή κατά την παρακολούθηση της λειτουργίας του ΑΙΟΠΑ ότι κάποια/ες Α/Γ παρουσιάζουν αυξημένο ρίσκο πρόσκρουσης ή καταγραφεί περιστατικό πρόσκρουσης, τότε μπορεί να επιβληθεί η περιοδική παύση λειτουργίας ή/και η κατάργηση κάποιας/ων Α/Γ. viii) Σε περίπτωση εντοπισμού νεκρού ή τραυματισμένου ατόμου ορνιθοπανίδας, να καταγράφεται το συμβάν και να ενημερώνονται ... xi) Κατά τον σχεδιασμό της φυτοτεχνικής αποκατάστασης ... να ληφθούν υπόψη παράμετροι που σχετίζονται με τη διαχείριση των ενδιαιτημάτων και τη συμβολή της βλάστησης στη δημιουργία συνθηκών προσέλευσης ή απώθησης των σημαντικών ειδών της ορνιθοπανίδας (π.χ. δημιουργία ανοδικών ρευμάτων, θέσεις φωλεασμού ή κουρνιάσματος, προσέλκυση θηραμάτων κ.λπ.), ώστε να συμβάλει η αποκατάσταση των διαταραχθέντων χώρων και στην πρόληψη των επιπτώσεων στην ορνιθοπανίδα. ...».

14. Επειδή, στην ΕΟΑ Δεκεμβρίου 2014 που υποβλήθηκε από την εταιρεία προς έγκριση και στην οποία «παρουσιάζονται ... δεδομένα για την ορνιθοπανίδα ... από ... καταγραφές στην περιοχή κατά την έρευνα πεδίου ... κατά τα έτη 2011 και 2014 σε συνδυασμό με τα υπάρχοντα βιβλιογραφικά δεδομένα» (σελ. 3), αναφέρονται εισαγωγικά τέσσερις βασικές κατηγορίες επιπτώσεων στην ορνιθοπανίδα από την εγκατάσταση και λειτουργία ΑΣΠΗΕ με τα συνοδά αυτού έργα: η ενόχληση που εκτοπίζει τα πτηνά από τη ζώνη των ΑΣΠΗΕ (έμμεση απώλεια ενδιαιτημάτων) και οφείλεται σε παράγοντες όπως ο θόρυβος, η οπτική όχληση κ.λπ., η πρόσκρουση στον πύργο ή τις περιστρεφόμενες έλικες, που

προκαλεί θανάτωση ή τραυματισμό, η δημιουργία εμποδίων στην κίνηση των πουλιών και η άμεση απώλεια ή αλλαγή στη δομή ενδιαιτημάτων. Ειδικότερα, για τη θνησιμότητα λόγω πρόσκρουσης αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι τα επίπεδα αυτής ποικίλουν ανάλογα με τα είδη και τις περιοχές, ότι ο κίνδυνος είναι μεγαλύτερος σε ή κοντά σε περιοχές που χρησιμοποιούνται τακτικά από μεγάλο αριθμό πτηνών για διατροφή ή κούρνιασμα ή σε τοπικούς διαδρόμους πτήσης, ότι οι τιμές θνησιμότητας είναι υψηλότερες σε κορυφογραμμές, ότι τα μεγάλα πουλιά με περιορισμένη ικανότητα ελιγμών και μεγάλο φορτίο φτερούγων (όπως τα πτωματοφάγα) διατρέχουν γενικά μεγαλύτερο κίνδυνο πρόσκρουσης σε Α/Γ, ότι η ευαισθησία των γυπών σε προσκρούσεις σχετίζεται και με προσαρμογές της όρασής τους (για την τροφοληψία, οπτικό πεδίο προς το έδαφος και όχι προς κατεύθυνση πτήσης, μικρό μετωπικό διοπτρικό πεδίο όρασης), ότι ακόμα και η μικρή πιθανότητα θνησιμότητας λόγω πρόσκρουσης μπορεί να είναι κρίσιμη, όταν πρόκειται για είδη σπάνια ή απειλούμενα και με μικρούς πληθυσμούς, ειδικά για τα αρπακτικά τα οποία και λόγω της βιολογίας τους (χαμηλή γονιμότητα, χαμηλή θνησιμότητα, μεγάλη διάρκεια ζωής) είναι πιο ευαίσθητα, σε τέτοιες δε περιπτώσεις ακόμα και μια μικρή πρόσθετη θνησιμότητα μπορεί να είναι κρίσιμη για τον τοπικό πληθυσμό και σε ορισμένες περιπτώσεις και για τον πληθυσμό σε βιογεωγραφικό επίπεδο (βλ. σελ. 36 και 44). Για την ενόχληση, αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι η εκτόπιση των πτηνών από περιοχές εντός και γύρω από τους ΑΣΠΗΕ (ή η μειωμένη χρήση των ενδιαιτημάτων) λόγω της όχλησης μπορεί να ισοδυναμεί με απώλεια ενδιαιτήματος (έμμεση), ότι η εκτόπιση μπορεί να παρατηρηθεί κατά τη διάρκεια της κατασκευής ή/και κατά τη διάρκεια της λειτουργίας των ΑΣΠΗΕ και μπορεί να προκαλείται είτε από την παρουσία των Α/Γ (οπτική ή ακουστική όχληση) είτε ως αποτέλεσμα των μετακινήσεων των οχημάτων και του προσωπικού, ότι τα πουλιά μπορεί να αποφεύγουν εντελώς μια περιοχή (πλήρης αποκλεισμός), να είναι παρόντα, αλλά σε μειωμένους αριθμούς (μερική εκτόπιση) ή να παραμένουν στην περιοχή του αιολικού πάρκου μετά την κατασκευή, αλλά να υπόκεινται σε άλλες επιπτώσεις ενόχλησης όπως μείωση της αρμοστικότητα, της παραγωγικότητας, ότι για αρκετά αρπακτικά είδη στη βιβλιογραφία έχουν αναφερθεί περιπτώσεις εκτόπισης από τις περιοχές τροφοληψίας/κυνηγιού καθώς και ότι η όχληση κατά την κατασκευή μπορεί να είναι πιο σημαντική και καθοριστική από την ενόχληση κατά τη λειτουργία (σελ. 45-48). Η ΕΟΑ αναφέρεται σε μελέτες ετών 2005, 2009, 2011 του (αιτούντος) WWF Ελλάς για επιπτώσεις μετά την κατασκευή, σε εκτίμηση της θνησιμότητας του μαυρόγυπα στην επίμαχη περιοχή (1-5 άτομα ανά έτος για 71 Α/Γ, με αναγωγή 10-20 άτομα ανά έτος για τις προβλεπόμενες για τη συγκεκριμένη ΠΑΠ 480 Α/Γ) καθώς και σε εργασία (Vasilakis et al. 2009), σύμφωνα με την οποία οι μαυρόγυπες κινούνται σε έναν χώρο 430 τ.χλμ. δυτικά - βορειοδυτικά της Δαδιάς με μέσο ύψος πτήσης 68 μ., το δε 68% των καταγραφών στο ύψος των ροτόρων (σελ. 53-55). Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στις σελ. 85 και 87, η ΕΟΑ μετά τον προκαταρκτικό έλεγχο και εφόσον με βάση τα ισχύοντα βιβλιογραφικά δεδομένα (τυποποιημένα έντυπα δεδομένων ΖΕΠ από βάση ΥΠΕΚΑ 2012, έκδοση για ΣΠΠΕ Πορτόλου και άλλοι, 2009, αναθεωρημένη πρόταση ορθής χωροθέτησης για τα αιολικά πάρκα στη Θράκη, WWF 2013), ενδέχεται είδη ευαίσθητα σε επιπτώσεις από ΑΣΠΗΕ όπως ο μαυρόγυπας, ο χρυσαετός, ο ασπροπάρης, ο φιδαιτός, τα οποία είναι και είδη

χαρακτηρισμού της ΖΕΠ, να έχουν παρουσία στην περιοχή εγκατάστασης (π.χ. δραστηριότητα τροφοληψίας ή αναπαραγωγή σε εγγύτητα) και μαζί με άλλα είδη να υφίστανται επιπτώσεις λόγω προσκρούσεων ή και ενόχληση/εκτόπιση κατά τη φάση κατασκευής και λειτουργίας, προχώρησε σε περαιτέρω διερεύνηση προς δέουσα εκτίμηση με βάση δεδομένα καταγραφών πεδίου. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη σελ. 101, κατά τις καταγραφές πεδίου στην περιοχή έρευνας πεδίου (έκταση σε απόσταση 2 χλμ. από τις Α/Γ του σχεδιαζόμενου ΑΣΠΗΕ, βλ. σελ. 67, 87), για τη συγκεκριμένη περίοδο καταγραφών (2011, 2012, 2014), παρατηρήθηκαν συνολικά 80 είδη πτηνών. Καταγράφηκαν 15 είδη πτωματοφάγων και αρπακτικών, μεταξύ των οποίων από τα είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ ο μαυρόγυπας, ο χρυσαετός, ο κραυγαετός ενώ δεν παρατηρήθηκε ο ασπροπάρης. Στη συνέχεια, η ΕΟΑ προβαίνει σε περαιτέρω ανάλυση και αξιολόγηση για τα πλέον σημαντικά είδη που παρατηρήθηκαν στις καταγραφές πεδίου, ενώ δεν κάνει περαιτέρω αναφορά στα είδη χαρακτηρισμού της GR1110009 που δεν παρατηρήθηκαν κατά τις καταγραφές στην περιοχή εγκατάστασης και στην περιοχή έρευνας πεδίου, όπως ο ασπροπάρης, αλλά ούτε στον κραυγαετό που παρατηρήθηκε μόνο σε δύο περιπτώσεις (σελ. 108-109). Έτσι, στην ΕΟΑ (σελ. 112 επ.) αναφέρεται ότι μεταξύ των ειδών χαρακτηρισμού της ΖΕΠ GR1110009, εντός της οποίας εγκρίθηκε η χωροθέτηση του επίμαχου αιολικού πάρκου, περιλαμβάνεται ο μαυρόγυπας, που αποτελεί επιδημητικό είδος γύπα και αναφέρεται ως είδος με παγκόσμιο ενδιαφέρον όσον αφορά την προστασία του (SPEC1) και ως κινδυνεύον (EN, Κόκκινο Βιβλίο). Σε ό,τι αφορά το ευρωπαϊκό επίπεδο απειλής του είδους αναφέρεται ως Σπάνιο (Rare). Στην περιοχή του Έβρου στη Δαδιά βρίσκεται η τελευταία αποικία μαυρόγυπα στα Βαλκάνια. Η αποικία αποτελείται από 90-100 άτομα. Το είδος φωλιάζει στην ευρύτερη περιοχή της Δαδιάς, σε απόσταση μεγαλύτερη των 20 χλμ. από την περιοχή χωροθέτησης. Οι μαυρόγυπες αναζητούν τροφή σε μεγάλη απόσταση από τις αποικίες τους. Οι μαυρόγυπες από την αποικία στο Εθνικό Πάρκο Δαδιάς αναζητούν τροφή κυρίως στην ορεινή περιοχή που περιβάλλεται από τη νοητή γραμμή Δαδιά - Αισύμη - Νέα Σάντα - σύνορα Ελλάδας - Βουλγαρίας - Σουφλί. Η προτίμηση αυτή σχετίζεται με την ύπαρξη ανοδικών ρευμάτων θερμού αέρα και με την απουσία έντονης ανθρωπίνης δραστηριότητας στην περιοχή αυτή. Το είδος αναζητά νεκρά ζώα σε περιοχές με χαμηλή βλάστηση (ράχες, βοσκότοποι, ξέφωτα). Πετά σε χαμηλό ύψος πάνω από τις κορυφογραμμές, όπου επικρατούν ισχυρά ανοδικά ρεύματα αέρα, οπότε δυνητικά επηρεάζεται από τη λειτουργία αιολικών πάρκων. Η ΕΟΑ αναφέρει ότι ο βαθμός διατήρησης (των χαρακτηριστικών του ενδιαίτηματος) του είδους στο τυποποιημένο έντυπο δεδομένων της ΖΕΠ αναφέρεται ως «καλός» (B) ενώ στα ίδια έντυπα αναφέρεται με πληθυσμιακό κριτήριο A, ότι σύμφωνα με μια εργασία (Noidou και Vasilakis 2011) η περιοχή εγκατάστασης του εξεταζόμενου έργου εντοπίζεται στην περιοχή χαμηλής χρήσης, ενώ σε άλλη εργασία (Vasilakis et al. 2008) αναλύονται τα δεδομένα ραδιοτηλεμετρίας για το ίδιο είδος και με βάση τα ίδια δεδομένα, η δε περιοχή του έργου εντοπίζεται εντός της ζώνης υψηλής συχνότητας παρουσίας (και εντός της προτεινόμενης ζώνης αποκλεισμού από το αιτούν WWF Ελλάς, 2013). Κατά τις καταγραφές πεδίου (2011 - 2012, 2014) συνεχίζει η ΕΟΑ, παρατηρήθηκε σχετικά χαμηλός αριθμός και συχνότητα διελύσεων στην περιοχή έρευνας πεδίου (24 διελύσεις συνολικά, το περίπου 15%

των ημερών καταγραφών). Εντός της περιοχής έρευνας πεδίου παρατηρήθηκαν ως επί το πλείστον διελεύσεις πάνω από αυτή (προς άλλες περιοχές) και όχι δραστηριότητα τροφοληψίας ή κουρνιασματος. Από τις 24 διελεύσεις συνολικά, οι 18 ήταν και στη ζώνη Α [250 μέτρα ένθεν και ένθεν γραμμής ανάπτυξης έργων, βλ. σελ. 91], ενώ οι 10 ήταν και στη ζώνη υψηλού ρίσκου. Γενικά οι διελεύσεις (και τα γυροπετάσματα/αύξηση ύψους) παρατηρούνταν από την κορυφογραμμή και ανατολικότερα (στις ανατολικές πλαγιές) κάτι που ενδεχομένως να σχετίζεται με τις συνθήκες ανοδικών ρευμάτων που δημιουργούνται εκεί. Η ένταση της δραστηριότητας του είδους (~ 0,11 διελεύσεις ανά ώρα σε όλη την περιοχή έρευνας του πεδίου) είναι σχετικά χαμηλή και εντός του εύρους που αναφέρεται σε άλλα σημεία θέας και ΑΣΠΗΕ στην περιοχή της Θράκης, ήτοι ~0,07-0,44 διελεύσεις ανά ώρα (κατά τη διάρκεια αυτών των ερευνών είχε εντοπιστεί ένα νεκρό άτομο μαυρόγυπα και η θνησιμότητα υπολογίσθηκε σε 0,02 μαυρόγυπες/ανεμογεννήτρια/έτος). Αναφορικά με τον χρυσαετό, στις σελ. 119 - 120 της ΕΟΑ, αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι ο πληθυσμός του στη χώρα μας έχει εκτιμηθεί σε 100-150 ζευγάρια, ότι αναφέρεται ως κινδυνεύον στο Κόκκινο Βιβλίο (και με SPEC 3) και ως σπάνιο ως προς τα ευρωπαϊκά επίπεδα απειλής, ότι αναφέρεται ως είδος χαρακτηρισμού για τη GR1110009, ότι ο βαθμός διατήρησης (των χαρακτηριστικών του ενδιαίτηματος) του είδους στο τυποποιημένο έντυπο της ΖΕΠ αναφέρεται ως «καλός» Β, ότι με βάση βιβλιογραφία φαίνεται εντός της ΖΕΠ ή στα όριά της να εντοπίζονται 3-4 επικράτειες, ότι εκτός της GR1110009 αλλά εντός της περιοχής μελέτης (σε ακτίνα 10 χλμ. από τη θέση του έργου) εντοπίζονται ακόμη δύο περιοχές φωλιών, ότι κατά τις καταγραφές πεδίου (2011, 2012, 2014) το είδος παρατηρήθηκε σε δύο περιπτώσεις εντός της ζώνης καταγραφών, οι διελεύσεις ήταν στη ζώνη Α ενώ η μία ήταν στη ζώνη υψηλού ρίσκου και ότι η ένταση της δραστηριότητας του είδους στην περιοχή έρευνας πεδίου (0,02 διελεύσεις ανά ώρα) είναι χαμηλή σε σχέση με το εύρος σε άλλα σημεία θέας και ΑΣΠΗΕ στην περιοχή της Θράκης. Περαιτέρω, στην ενότητα 6.3 της ΕΟΑ με τίτλο «Αξιολόγηση σημαντικότητας επιπτώσεων» (139 επ. ΕΟΑ) αναφέρονται τα εξής: «Σε ακτίνα 2 km από τον υπό μελέτη ΑΣΠΗΕ δεν εντοπίζονται άλλοι ΑΣΠΗΕ ... Σε λόγο μεγαλύτερη ακτίνα (3 km) εντοπίζονται 2 υφιστάμενοι ΑΣΠΗΕ στα ανατολικά ... ενώ σε απόσταση μέχρι 4 km εντοπίζεται ακόμα ένας υφιστάμενος ΑΣΠΗΕ στα βόρεια ... και ένας αδειοδοτημένος στα δυτικά ... Τμήματα αυτών των ΑΣΠΗΕ χωροθετούνται σε επαλληλία (ο ΑΣΠΗΕ στα δυτικά σε παραλληλία αφού μεσολαβεί ακόμα μία λοφοσειρά), αλλά η συνήθης διεύθυνση διελεύσεων των πτωματοφάγων (στον ΑΣΠΗΕ Κορφοβούνι) δεν τέμνει κάθετα τον βασικό άξονα διεύθυνσης χωροθέτησης του εν λόγω ΑΣΠΗΕ (ΒΔ-ΝΑ), ενώ υπάρχουν και ελεύθερες λοφοσειρές περιμετρικά του έργου οπότε οι επιπτώσεις από φραγμούς θα είναι περιορισμένες. Εξάλλου, στην ενότητα 6.3.5 της ΕΟΑ με τίτλο «Συνεργιστικές /σωρευτικές επιπτώσεις σε επίπεδο περιοχής μελέτης» (σελ. 147 επ.) αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι 3 είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ (μαυρόγυπας, φιδαιτός, χρυσαετός) καθώς και το όρνιο παρουσιάζουν ευαισθησία σε επιπτώσεις από χωροθετήσεις ΑΣΠΗΕ, σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία και/ή οικολογική ευαισθησία και σπανιότητα, ότι ο μαυρόγυπας αναπαράγεται στην ευρύτερη περιοχή της Δαδιάς, σε μεγάλη απόσταση από τους ΑΣΠΗΕ της περιοχής μελέτης, ωστόσο κάνει μεγάλες

μετακινήσεις στην ευρύτερη περιοχή για τροφοληψία και η πλειονότητα των έργων (υφιστάμενα και περιβαλλοντικά αδειοδοτημένα) στην περιοχή μελέτης εντοπίζεται εντός της ζώνης υψηλής χρήσης στη Θράκη για τα δύο είδη (σύμφωνα με τη μελέτη του WWF 2013), γι' αυτό και εκτιμάται ότι ενδέχεται να προκύπτουν μέτριας σημαντικότητας συνεργιστικές επιπτώσεις από το σύνολο των αδειοδοτημένων και υφιστάμενων ΑΣΠΗΕ στην περιοχή μελέτης. Ο υπό μελέτη ΑΣΠΗΕ εντοπίζεται μεν εντός της ζώνης υψηλής χρήσης (WWF 2013), αλλά και για τα 2 είδη η καταγεγραμμένη δραστηριότητα ήταν περιορισμένη, οπότε εκτιμάται ότι η συνεισφορά του εν λόγω ΑΣΠΗΕ στις σωρευτικές επιπτώσεις είναι συγκριτικά χαμηλή. Το ίδιο ισχύει και για τον χρυσαετό, ο οποίος παρουσιάζει ευαισθησία σε επιπτώσεις (κυρίως προσκρούσεων), ενώ στην περιοχή της Θράκης εντοπίζεται σημαντικό τμήμα του εθνικού πληθυσμού. Από τις 5-6 επικράτειες που φαίνεται να εντοπίζονται εντός ή στις παρυφές της περιοχής μελέτης, οι 2 εντοπίζονται σε σχετικά μεγάλη εγγύτητα με αδειοδοτημένους ΑΣΠΗΕ, οπότε ενδέχεται να προκύπτουν χαμηλής/μέτριας σημαντικότητας σωρευτικές επιπτώσεις από το σύνολο των έργων. Σε σχέση με τα παραπάνω είδη σημειώνεται (σελ. 151 της ΕΟΑ) ότι κατά την έρευνα του WWF στα περισσότερα υφιστάμενα Α/Π της ευρύτερης περιοχής για περιστατικά προσκρούσεων (2008-2010, ιδιαίτερα εντατική αναζήτηση τη δεύτερη χρονιά), από τα είδη ενδιαφέροντος έχουν εντοπιστεί ευρήματα από όρνια (4 ευρήματα), μαυρόγυπες (1 εύρημα), γερακαετούς (1 εύρημα) και φιδαιτούς (2 ευρήματα). Στην ΕΟΑ τονίζεται ότι η συνεισφορά του υπό μελέτη ΑΣΠΗΕ στις συνεργιστικές επιπτώσεις είναι περιορισμένη, ενώ οι παραπάνω παραδοχές ισχύουν μόνο στην περίπτωση που κατασκευαστούν και λειτουργήσουν όλα τα αιολικά πάρκα που λαμβάνονται υπόψη γι' αυτές.

15. Επειδή, σε μεταγενέστερη της ΕΟΑ αναφορά εργασιών πεδίου στο πλαίσιο της ορνιθολογικής παρακολούθησης στην περιοχή χωροθέτησης του ΑΣΠΗΕ Κορφοβούνι που υπεβλήθη από την εταιρεία (αριθ. πρωτ. Τμήματος Περιβάλλοντος και Υδροοικονομίας Περιφέρειας Ανατ. Μακεδονίας Θράκης .../2015) με καταγραφές για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2015 στο αιολικό πάρκο Κορφοβούνι, μεταξύ των ειδών ορνιθοπανίδας που καταγράφηκαν τον Φεβρουάριο 2015 από σημεία θέας ή άλλες καταγραφές στην περιοχή έρευνας πεδίου σε ακτίνα 2 χλμ. από θέσεις των Α/Γ συγκαταλέγεται και ο μαυρόγυπας (βλ. πίνακα 3 και πρωτόκολλα καταγραφών της 6.2.2015 και 10.2.2015, βλ. επίσης σημ. 7 της υπ' αριθ. πρωτ. Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας Θράκης .../27.5.2015 απάντησης της εταιρείας στην .../2015 επιστολή του αιτούντος). Περαιτέρω, το αιτούν προσκομίζει το .../29.6.2017 έγγραφο του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δάσους Δαδιάς - Λευκίμης - Σουφλίου, το οποίο εκδόθηκε σε απάντηση αιτήματος του αιτούντος για πληροφόρηση σχετικά με τις διελεύσεις ατόμων μαυρόγυπα στον ΑΣΠΗΕ στη θέση «Κορφοβούνι». Στο εν λόγω έγγραφο αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «... Ο Φορέας Διαχείρισης, στο πλαίσιο υλοποίησης του προγράμματος "Προστασία και Διατήρηση της Βιοποικιλότητας Εθνικού Πάρκου Δάσους Δαδιάς - Λευκίμης - Σουφλίου" του ΕΠΠΕΡΑΑ, προμηθεύτηκε οκτώ δορυφορικούς πομπούς με σκοπό την καταγραφή των μετακινήσεων ατόμων μαυρόγυπα ... έτσι ώστε να αποτυπωθούν οι βασικοί διάδρομοι μετακίνησης του είδους, οι κύριες περιοχές τροφοληψίας του κ.ο.κ. ...

Αυτή τη στιγμή είναι ενεργοί οι έξι από τους οκτώ πομπούς, ενώ μέχρι και τις 17.3.2017 ο αριθμός τους ήταν επτά. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί περίπου στο 5% του πληθυσμού. Οι πομποί αυτοί καταγράφουν τη θέση του πουλιού κάθε 3 λεπτά με αποτέλεσμα να παρέχουν υψηλή ακρίβεια στην αποτύπωση των διαδρομών μετακίνησης». Το έγγραφο συνοδεύεται από πίνακα διελεύσεων ανά ημέρα για κάθε άτομο μαυρόγυπα που φέρει δορυφορικό πομπό, σε ακτίνα 2 χλμ. από την προτεινόμενη θέση εγκατάστασης του ΑΣΠΗΕ Μαυροβούνι, από τον οποίο προκύπτει ότι από τον Νοέμβριο έτους 2016 έως τον Ιούνιο έτους 2017 από τους 6 ενεργούς πομπούς, όλα τα άτομα μαυρόγυπα που έφεραν πομπό είχαν τουλάχιστον μία διέλευση από την επίμαχη περιοχή. Συγκεκριμένα: 1 άτομο είχε διελεύσεις μία μέρα, 1 άτομο είχε διελεύσεις 2 ημέρες, 2 άτομα είχαν διελεύσεις 3 μέρες, 1 άτομο είχε διελεύσεις 4 ημέρες και 1 άτομο είχε διελεύσεις 8 ημέρες. Ακόμα, από πίνακα διελεύσεων ανά ημέρα για κάθε άτομο μαυρόγυπα και όρνιου που φέρουν δορυφορικό πομπό σε ακτίνα 2 χλμ. από τη θέση εγκατάστασης του ΑΣΠΗΕ, στο πλαίσιο του προγράμματος Life RE-Vultures, που προσκομίζει το αιτούν, προκύπτει ότι από τον Οκτώβριο έτους 2016 έως τον Ιούνιο έτους 2017, το ένα άτομο μαυρόγυπα είχε 1 διέλευση, το δεύτερο άτομο μαυρόγυπα 2 διελεύσεις και το 1 άτομο όρνιου 3 διελεύσεις. Εξ άλλου, σε εφαρμογή του υπ' αριθ. 3.51 όρου της προσβαλλόμενης ΑΕΠΟ, η παρεμβαίνουσα εταιρεία εκπόνησε Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Παρακολούθησης, το οποίο και επικαιροποίησε, σε συνέχεια σχετικής εισήγησης του Τμήματος Βιοποικιλότητας και Προστατευόμενων Περιοχών (αρ. πρωτ. .../21.07.2017). Κατόπιν δε τούτου το επίδικο έργο περιλαμβάνει πλέον την εγκατάσταση του συστήματος αποτροπής προσκρούσεων με κάμερες υψηλής ευκρίνειας (DTBird). Το σύστημα αυτό προσφέρει με τη χρήση ειδικών καμερών και λογισμικού, τη δυνατότητα αυτόματης παύσης λειτουργίας των Α/Γ σε περίπτωση εντοπισμού πτηνού στην περιοχή καθώς και ηχητικό σύστημα αποφυγής της πρόσκρουσης.

16. Επειδή, με το δικόγραφο των προσθέτων λόγων προβάλλεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 5 του ΕΧΠ/ΑΠΕ επί των οποίων ερείδεται η προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ και οι οποίες διακρίνουν τον εθνικό χώρο σε περιοχές αιολικής προτεραιότητας (ΠΑΠ) και περιοχές αιολικής καταλληλότητας (ΠΑΚ), καθ' ο μέρος περιλαμβάνουν στις ΠΑΠ Δήμους του τέως Ν. Έβρου και στις ΠΑΚ όλες τις περιοχές των Δήμων του τέως Ν. Έβρου με μόνο κριτήριο την ενεργειακή αποδοτικότητα, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής και τις ιδιαιτερότητες αυτού (τα προστατευόμενα είδη και ιδίως τον μαυρόγυπα), αντίκεινται στην αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης και στο εθνικό, ενωσιακό και διεθνές προστατευτικό καθεστώς της ορνιθοπανίδας. Προβάλλεται περαιτέρω ότι οι ως άνω διατάξεις του ΕΧΠ/ΑΠΕ αντίκεινται και στις προβλέψεις της ΣΜΠΕ που συνοδεύει το ΕΧΠ καθώς και του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Ανατολικής Θράκης, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τις περιβαλλοντικές ιδιαιτερότητες των περιοχών αυτών. Προβάλλεται, ακόμη, ότι ως άνω διατάξεις του ΕΧΠ/ΑΠΕ δεν θεσπίζουν γενικές κατευθυντήριες γραμμές για τη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ και ΑΣΠΗΕ, καταλείπεται δε ο έλεγχος της περιβαλλοντικής συμβατότητας κάθε έργου στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, κατά παράβαση του άρθρου 24 παρ. 2 του Συντάγματος. Προβάλλεται, τέλος, ότι τα όρια των περιοχών που χαρακτηρίζονται ως ΠΑΠ στην ΠΕ Έβρου συμπίπτουν με τα

διοικητικά όρια των Δήμων Φερών, Τραϊανούπολης, Αλεξανδρούπολης, Σουφλίου και Τυχερού, όπως τα όρια αυτά ίσχυαν το έτος 2008. Ως εκ τούτου η ρύθμιση είναι αόριστη και γενική με μόνο κριτήριο την ενεργειακή αποδοτικότητα των περιοχών αυτών και δεν περιλαμβάνει πρόβλεψη για τα όρια των περιοχών σε περίπτωση μεταγενέστερης μεταβολής των διοικητικών ορίων των δήμων.

17. Επειδή, κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη 6, από τις διατάξεις των ανωτέρω κοινοτικών οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 79/409/ΕΟΚ δεν απορρέει απόλυτη απαγόρευση εγκαταστάσεως αιολικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας εντός ή πλησίον περιοχών του δικτύου Natura 2000 και ΖΕΠ, το ζήτημα δε εξετάζεται κατά περίπτωση μετά από εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του συγκεκριμένου κάθε φορά υπό αδειοδότηση έργου. Ενόψει δε του ότι δεν αποκλείεται η εγκατάσταση ΑΣΠΗΕ εντός ή πλησίον των ανωτέρω περιοχών, δεν αποκλείεται, κατ' αρχήν και εκ προοιμίου, ο χαρακτηρισμός των περιοχών αυτών ως περιοχών αιολικής προτεραιότητας, εάν τούτο δικαιολογείται από το διαθέσιμο εντός αυτών αιολικό δυναμικό. Εξ άλλου, στην οικεία στρατηγική μελέτη προσδιορίζονται οι επιπτώσεις στην ορνιθοπανίδα από τις ρυθμίσεις του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για την χωροθέτηση των αιολικών πάρκων και η σχετική αξιολόγηση της μελέτης καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η χωροθέτηση αιολικών πάρκων εντός ΖΕΠ και Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά είναι κατ' αρχήν δυνατή, μετά από λεπτομερή μελέτη των ζητημάτων της ορνιθοπανίδας στο στάδιο των περιβαλλοντικών μελετών των συγκεκριμένων έργων, προκειμένου να προληφθούν οι αρνητικές επιπτώσεις τους (ΣτΕ 47/2018, 1422/2013). Περαιτέρω, όπως κρίθηκε και με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου 1421/2013 (σκέψη 17) και 4193/2014 (σκέψη 15), κατά τα προκύπτοντα από το Ειδικό Πλαίσιο, οι περιοχές αιολικής προτεραιότητας (όπως είναι ο Νομός Έβρου) αποτελούν ευρύτερες εκτάσεις πλειόνων του ενός οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, που, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της οικείας υποστηρικτικής μελέτης, διαθέτουν αυξημένο εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό και είναι κατάλληλες για την επίτευξη των χωροταξικών στόχων του σχεδίου. Η προστασία, εξάλλου, του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος των περιοχών αυτών επιχειρείται μέσω της εφαρμογής γενικότερων κανόνων, μεταξύ των οποίων προέχουσα θέση κατέχουν οι ρυθμίσεις περί των ζωνών αποκλεισμού και ασυμβατότητας (βλ. σελ. 183 επ. της υποστηρικτικής μελέτης) και οι κανόνες που αφορούν τον προσδιορισμό της φέρουσας ικανότητάς τους, της μέγιστης, δηλαδή, δυνατότητας εγκαταστάσεως αιολικών μονάδων. Η ικανότητα αυτή αντιστοιχεί στο εν δυνάμει εκμεταλλεύσιμο δυναμικό κάθε περιοχής αιολικής προτεραιότητας, αφαιρουμένου του αιολικού δυναμικού που αντιστοιχεί στις ζώνες αποκλεισμού, ρύθμιση μέσω της οποίας λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά εκάστης εδαφικής ενότητας (σελ. 174-178 υποστηρικτικής μελέτης). Στη στρατηγική, εξάλλου, μελέτη, με την οποία επιχειρείται η αξιολόγηση του βαθμού, στον οποίο έχουν ενσωματωθεί οι απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας στις επιμέρους ρυθμίσεις του σχεδίου, όπως αυτές διαμορφώθηκαν κατ' εκτίμηση των πορισμάτων της υποστηρικτικής μελέτης, αναφέρεται ρητώς ότι τα κριτήρια χωροθέτησης των αιολικών μονάδων και οι κανόνες ένταξής τους στο τοπίο, όπως, επίσης, και ο προσδιορισμός της φέρουσας ικανότητας των περιοχών αιολικής προτεραιότητας, συμβάλλουν στην εξισορρόπηση των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων του οικείου παραγωγικού

κλάδου και των απαιτήσεων περιβαλλοντικής προστασίας (σελ. 60 και 61 στρατηγικής μελέτης). Και ναι μεν στη μελέτη δεν περιέχεται διακεκριμένη παρουσίαση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των περιοχών αιολικής προτεραιότητας ή των σωρευτικών επιπτώσεων των αιολικών έργων που πρόκειται να εγκατασταθούν στις εν λόγω περιοχές, πλην οι περιοχές αιολικής προτεραιότητας συνιστούν απλώς υποδιάκριση της ηπειρωτικής χώρας για τις ανάγκες εφαρμογής των κανόνων χωροθετήσεως των αιολικών εγκαταστάσεων, στη μελέτη δε γίνεται εκτενής περιγραφή της υφιστάμενης καταστάσεως του φυσικού περιβάλλοντος μέσω της αναφοράς σε συγκεκριμένους δείκτες περιβαλλοντικής αειφορίας και παρατίθενται γενικές πληροφορίες για τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης (σελ. 171 επ.), εκτιμήσεις περί των ενδεχομένων επιπτώσεων της λειτουργίας των εγκαταστάσεων εκμεταλλεύσεως της αιολικής ενέργειας στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της ηπειρωτικής, ορεινής και νησιωτικής χώρας (σελ. 245 επ. και 282 επ.) και συγκεκριμένες προτάσεις για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπισή τους (σελ. 302 επ.). Εξ άλλου, στην υποστηρικτική μελέτη γίνεται εκτενής αναφορά στις ιδιομορφίες της ηπειρωτικής και της νησιωτικής χώρας, τούτο δε αποτυπώνεται και στους κανόνες περί εντάξεως των αιολικών εγκαταστάσεων στο τοπίο (βλ. σελ. 192 επ. της υποστηρικτικής μελέτης). Περαιτέρω, στο εγκριθέν με την 29310/28.7.2003 απόφαση της Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης (Β' 1471/9.10.2003) ορίζεται, στο κεφ. 3.7 «Χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων λοιπής Τεχνικής υποδομής 3.7.1 Ενέργεια» του άρθρου 3, ότι: «Η Περιφέρεια ΑΜ-Θ, λόγω των κλιματικών και των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της, διαθέτει περιοχές που ευνοούν την οικονομικά βιώσιμη λειτουργία αιολικών πάρκων. Ενδεικτικά αυτές είναι το νησί της Σαμοθράκης και περιοχές μεταξύ των νομών Ροδόπης και Έβρου. (212) Η αδειοδότηση ως προς τη σκοπιμότητα είναι αρμοδιότητα της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ). Παρατηρείται η τάση αυξημένων αιτήσεων για χωροθετήσεις αιολικών πάρκων σε βαθμό που είναι δυνατόν να παρουσιάζονται συγκρούσεις με άλλες χρήσεις αλλά και επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος. (213) Επειδή η ανάπτυξη αυτής της μορφής ενέργειας κρίνεται ωφέλιμη για την Περιφέρεια, δεν θα ήταν δυνατόν να αποκλειστεί η εγκατάστασή τους από όλους γενικά τους χώρους προστασίας της φύσης (Natura 2000), αλλά να εξετάζεται κατά περίπτωση η χωροθέτηση. Τούτο υποδηλώνει ότι εγκαταστάσεις της κατηγορίας αυτής δεν θα ήταν συμβατές στις εσωτερικές ζώνες των περιοχών, ζώνες απολύτου προστασίας, τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους καθώς και περιοχές αρχαιολογικών χώρων. Ιδιαίτερη σημασία στην εξέταση των χωροθετήσεων θα πρέπει να δοθεί στη σχέση των εγκαταστάσεων με υπό εξαφάνιση είδη πανίδας και ιδιαίτερα με τους διαδρόμους κίνησης αποδημητικών πτηνών». Οι ανωτέρω προβλέψεις του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης, ουδόλως αποκλείουν την εγκατάσταση αιολικών πάρκων εντός ή πλησίον περιοχών του δικτύου Natura 2000 και ΖΕΠ στην περιοχή του Έβρου, αλλά προκρίνουν την κατά περίπτωση αδειοδότηση εγκατάστασης μετά από εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του συγκεκριμένου έργου. Ούτε, άλλωστε, έρχονται σε αντίθεση προς το Ειδικό

Χωροταξικό Πλαίσιο, δεδομένου ότι αυτό είναι μεταγενέστερο του ανωτέρω Περιφερειακού Πλαισίου και αποβλέπει «στη δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού χωροθέτησης των αιολικών εγκαταστάσεων, ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή ανταπόκριση στους στόχους των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών» (άρθρο 4 παρ. 3) όσον αφορά την προώθηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τη μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου. Άλλωστε, κατά το άρθρο 21 παρ. 1 του εν λόγω Ειδικού Πλαισίου «Σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 2 του ν. 2742/1999, τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης πρέπει να εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις των Ειδικών Πλαισίων, ενώ παράλληλα οφείλουν να εξειδικεύουν και να συμπληρώνουν τις επιλογές και ρυθμίσεις τους ...» (πρβλ. ΣτΕ 47/2018, 1421/2013). Τέλος, κατά τα ήδη εκτεθέντα, οι περιοχές αιολικής προτεραιότητας (όπως είναι ο Νομός Έβρου) αποτελούν ευρύτερες εκτάσεις πλειόνων του ενός οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, που, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της υποστηρικτικής μελέτης, διαθέτουν αυξημένο εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό και είναι κατάλληλες για την επίτευξη των χωροταξικών στόχων του σχεδίου. Εκ τούτου παρέπεται ότι τα όρια των περιοχών αυτών, όπως αποτυπώνονται στο Ειδικό Πλαίσιο, δεν χρησιμοποιούνται ως υφιστάμενες διοικητικές διαιρέσεις υποκείμενες σε μεταβολές αλλά χρησιμοποιούνται ως σταθερό και αμετακίνητο κριτήριο τοπικού προσδιορισμού των συγκεκριμένων εκτάσεων. Συνεπώς, οι εκτιθέμενοι στην προηγούμενη σκέψη λόγοι ακυρώσεως είναι απορριπτέοι στο σύνολό τους ως αβάσιμοι.

18. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ εκδόθηκε κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και των άρθρων 5, 5Α και 5β της κυα 37338/1807/Ε.103/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, διότι τόσο η ΜΠΕ όσο και η ΕΟΑ δεν προέβησαν στη δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων του έργου. Ειδικότερα, προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι υπήρξε πλημμελής έρευνα πεδίου, καθόσον δεν περιλήφθηκαν στην ΕΟΑ καταγραφές κινήσεων κατά τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο. Ο ισχυρισμός αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι, σύμφωνα με το Παράρτημα 3.2.1 της υπα 170225/2014, η οποία θέτει τις προδιαγραφές της μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΕΟΑ) σε συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας, επί έργων υποκατηγορίας Α2 τα οποία υλοποιούνται εντός ΖΕΠ για την οποία δεν προβλέπονται ειδικότερες πρόνοιες προστασίας και διαχείρισης ή δεν συντρέχουν ειδικές προϋποθέσεις, όπως το επίδικο, οι έρευνες πεδίου για τη διερεύνηση της ορνιθοπανίδας διεξάγονται κατά τους εαρινούς και καλοκαιρινούς μήνες. Σε κάθε περίπτωση, από την ΕΟΑ του έτους 2014 προκύπτει ότι διενεργήθηκαν καταγραφές και κατά την περίοδο της φθινοπωρινής μετανάστευσης (Αύγουστος - Νοέμβριος) και χειμερινές καταγραφές διάρκειας 9 ημερών κατά τον Δεκέμβριο του 2014 (ΕΟΑ 2014 σελ. 87, 93 και 105). Περαιτέρω, η παρεμβαίνουσα εταιρεία προχώρησε σε καταγραφές κινήσεων γυπών και για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2015, η σχετική δε αναφορά (υπ' αριθ. 583/2015) υπεβλήθη στο Τμήμα Περιβάλλοντος και Υδροοικονομίας της Περιφερειακής Ενότητας Έβρου τον Φεβρουάριο του 2015, ήτοι πριν από την έκδοση της προσβαλλόμενης ΑΕΠΟ και, επομένως, ελήφθη υπ' όψιν κατά την έκδοση αυτής. Περαιτέρω, προβάλλονται οι ισχυρισμοί ότι η επιλογή των σημείων θέας ήταν

ανεπαρκής, διότι κανένα από τα δύο σημεία θέασης του έτους 2014 δεν καλύπτει τη βορεινή πλευρά και ότι δεν τηρήθηκε ο ελάχιστος χρόνος των 3 ωρών ημερήσιας παρατήρησης. Ο ισχυρισμοί αυτοί είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Τούτο δε διότι, σύμφωνα με το Παράρτημα 3.2.1 της υπα 170225/2014, η οργάνωση της έρευνας πεδίου απόκειται στην επιστημονική κρίση του μελετητή βάσει των κριτηρίων που θέτει το ως άνω παράρτημα. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, για τις καταγραφές των ειδών ορνιθοπανίδας χρησιμοποιήθηκαν οι μέθοδοι «Vantage Point Counts» (παρατήρηση από σημεία θέας) και «Line transects» (γραμμικές διατομές). Οι μέθοδοι αυτές χαρακτηρίζονται ως βαρύνουσας σημασίας τόσο από το Scottish National Heritage όσο και από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (ΕΟΑ 2014 σελ 88, 89 και 90). Όπως δε προκύπτει από την ΕΟΑ 2014 (χάρτης 1 Παραρτήματος III) η θέαση της βορεινής και βορειοδυτικής πλευράς του έργου καλύφθηκε από τουλάχιστον δύο (2) σημεία κατά τα έτη 2011-2012 (Κ01 και Κ02) ενώ το σημείο θέασης Κ04 του έτους 2014 βρίσκεται στο κέντρο της περιοχής έρευνας πεδίου. Εξάλλου, στην υπα 170225/2014 δεν τίθεται ελάχιστος χρόνος ημερήσιας παρατήρησης αλλά χρονικό πλαίσιο 10 έως 30 ημερών εντός του οποίου πρέπει να λαμβάνουν χώρα οι καταγραφές. Στη συγκεκριμένη δε περίπτωση οι εργασίες πεδίου διήρκεσαν 30 ημέρες κατά την περίοδο 2011-2012 και 45 ημέρες κατά την περίοδο 2014 και, συνολικά, περίπου 223 ώρες (ΕΟΑ 2014 σελ. 91). Εξ άλλου, ο ισχυρισμός ότι η υπ' αριθ. ΗΠ 2939/161/11.9.2015 γνωμοδότηση του Τμήματος Βιοποικιλότητας και Προστατευόμενων χώρων ΥΠΑΠΕΝ, δεν παραθέτει κρίσιμα για την αξιολόγησή της στοιχεία σχετικά με την αυτοψία στην οποία προέβη η εν λόγω υπηρεσία (ημερομηνία διενέργειας, διάρκεια, μεθοδολογία) είναι απορριπτέος, προεχόντως, διότι το αιτούν δεν προβάλλει ότι οι ως άνω ελλείψεις παραβιάζουν συγκεκριμένες διατάξεις, σε κάθε δε περίπτωση η γνωμοδότηση αυτή δεν αποτελεί το μόνο ή το κύριο αιτιολογικό έρεισμα της ΑΕΠΟ. Προβάλλεται, περαιτέρω, ότι η ΕΟΑ δεν εκτίμησε επαρκώς τις επιπτώσεις του έργου ως προς τον μαυρόγυπα που αναπαράγεται στο Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς - Λευκίμης - Σουφλίου (σε απόσταση 7,5 χλμ., κατά δε τη δικαιούχο εταιρεία σε απόσταση 10 χλμ.), ως πτωματοφάγο δε είδος αναζητεί την τροφή του σε εκτάσεις απομακρυσμένες από το σημείο φωλεασμού του. Η επίμαχη θέση υπάγεται, κατά το αιτούν, στη ζώνη υψηλής χρήσης και ζωτικής σημασίας του μαυρόγυπα, που, αποτελεί, μεταξύ άλλων αρπακτικών, είδος χαρακτηρισμού της ΖΕΠ αλλά και κινδυνεύει ευρωπαϊκό είδος παγκοσμίου ενδιαφέροντος, με περιορισμένη εξάπλωση τοπικά, μικρό πληθυσμό και χαμηλό ρυθμό αναπαραγωγής. Ο ισχυρισμός αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Και τούτο διότι από τα εκτεθέντα στις σκέψεις 14 και 15 προκύπτει ότι η ΕΟΑ, σε συνδυασμό και με την μεταγενέστερη της ΕΟΑ αναφορά εργασιών πεδίου 582/2015, προέβησαν στη δέουσα εκτίμηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων του έργου επί του συγκεκριμένου είδους, κατά τα προβλεπόμενα στην οικεία κοινοτική και εθνική νομοθεσία. Ειδικότερα: α) Η ΕΟΑ προέβη σε συσχέτιση του είδους με τους στόχους διατήρησης της περιοχής, καθόσον ο βαθμός διατήρησης των χαρακτηριστικών του ενδιαιτήματος του μαυρόγυπα χαρακτηρίζεται, βάσει των στοιχείων του ΥΠΕΚΑ, Νοεμβρίου 2012, ως «καλός», και το καθεστώς παρουσίας του χαρακτηρίζεται ως «συγκέντρωση», δηλαδή όχι ως «αναπαραγωγή» ή «διαχείμαση» (ΕΟΑ 2014 σελ. 72, 75 και 76). β) Η ΕΟΑ 2014 και η αναφορά εργασιών

πεδίου .../2015 προέβησαν σε λεπτομερή ανάλυση καταγραφών πεδίου και παράθεση δευτερογενών δεδομένων από άλλες πηγές (βλ. ΕΟΑ σελ. 113). γ) Η ΕΟΑ 2014 προέβη σε αξιολόγηση της σημαντικότητας των επιπτώσεων εκτίμησε δε τη σημαντικότητα αυτή από «χαμηλή» ως «μέτρια» (ΕΟΑ 2014 σελ. 140-144) ενόψει των καταγεγραμμένων διελεύσεων του μαυρόγυπα, του δεδομένου ότι το είδος δεν φωλεάζει στην περιοχή του έργου και του μικρού μεγέθους του έργου. δ) Η ΕΟΑ προτείνει συγκεκριμένα μέτρα αντιμετώπισης (σελ. 160), τα οποία υιοθετεί η ΑΕΠΟ (όρος 3.51). Στα μέτρα δε αυτά προέχοντα ρόλο ασκεί η εγκατάσταση, σε εφαρμογή του υπ' αριθ. 3.51 όρου της προσβαλλόμενης ΑΕΠΟ, του συστήματος αποτροπής προσκρούσεων με κάμερες υψηλής ευκρίνειας (DTBird). Το σύστημα αυτό προσφέρει με τη χρήση ειδικών καμερών και λογισμικού, τη δυνατότητα αυτόματης παύσης λειτουργίας των Α/Γ σε περίπτωση εντοπισμού πτηνού στην περιοχή καθώς και ηχητικό σύστημα αποφυγής της πρόσκρουσης. Ενόψει των ανωτέρω είναι απορριπτέοι και οι ισχυρισμοί ότι η ΑΕΠΟ περιλαμβάνει όρους οι οποίοι εκφράζουν ανοχή ή αποδοχή της ενδεχόμενης θανάτωσης προστατευόμενων πτηνών, κατά παράβαση του άρθρου 5 της Οδηγίας 2009/147/ΕΟΚ, ότι οι όροι για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων είναι ανεπαρκείς, μη ακριβείς, μη δεσμευτικοί και μη ελέγξιμοι, όπως ο όρος για την εφαρμογή αυτοματοποιημένου ή χειροκίνητου συστήματος παύσης λειτουργίας των Α/Γ καθώς και ότι η ΑΕΠΟ προβλέπει την εκπόνηση Προγράμματος Περιβαλλοντικής Παρακολούθησης εκ του οποίου συνάγεται ότι πάσχει από έλλειψη προηγούμενης ολοκληρωμένης και τεκμηριωμένης αξιολόγησης των επιπτώσεων του έργου κατά παράβαση των αρχών της πρόληψης και προφύλαξης. Προβάλλεται, εξ άλλου, ότι τόσο η ΜΠΕ όσο και η ΕΟΑ δεν προβαίνουν σε ουσιαστική καταγραφή και εκτίμηση των σωρευτικών επιπτώσεων από τη λειτουργία του επίδικου έργου από κοινού με τα άλλα έργα που απαντώνται στην περιοχή μελέτης και κυρίως τους αδειοδοτημένους ΑΣΠΗΕ (11 στο σύνολό τους). Κατά τα ήδη εκτεθέντα στη σκέψη 14, στην ενότητα 6.3 της ΕΟΑ γίνεται συσχετισμός του επίδικου έργου με τους υφιστάμενους ΑΣΠΗΕ της περιοχής και της σχετικής με αυτούς θέσης του (επάλληλη και παράλληλη), γίνεται αναφορά στη συνήθη διεύθυνση διελεύσεων των πτωματοφάγων σε σχέση με τον βασικό άξονα διεύθυνσης χωροθέτησης έργου και αξιολογείται η ύπαρξη ελεύθερων λοφοσειρών περιμετρικά του έργου. Εξ άλλου, στην ενότητα 6.3.5. της ΕΟΑ αξιολογείται η ευαισθησία των 3 ειδών χαρακτηρισμού της ΖΕΠ (μαυρόγυπας, φιδαιτός, χρυσαετός) καθώς και του όρνιου σε χωροθετήσεις ΑΣΠΗΕ, εκτιμάται ότι ο μαυρόγυπας αναπαράγεται στην ευρύτερη περιοχή της Δαδιάς, σε μεγάλη απόσταση από τους ΑΣΠΗΕ της περιοχής μελέτης, ωστόσο κάνει μεγάλες μετακινήσεις στην ευρύτερη περιοχή για τροφοληψία και ότι η πλειονότητα των έργων (υφιστάμενα και περιβαλλοντικά αδειοδοτημένα) στην περιοχή μελέτης εντοπίζεται εντός της ζώνης υψηλής χρήσης στη Θράκη για τα δύο είδη μαυρόγυπα και φιδαιτού (σύμφωνα με τη μελέτη του WWF 2013). Περαιτέρω, σημειώνεται ότι ο υπό μελέτη ΑΣΠΗΕ εντοπίζεται μεν εντός της ζώνης υψηλής χρήσης αλλά και για τα 2 είδη η καταγεγραμμένη δραστηριότητα ήταν περιορισμένη, οπότε εκτιμάται ότι η συνεισφορά του εν λόγω ΑΣΠΗΕ στις σωρευτικές επιπτώσεις είναι συγκριτικά χαμηλή. Το ίδιο ισχύει και για τον χρυσαετό, ο οποίος παρουσιάζει ευαισθησία σε επιπτώσεις (κυρίως

προσκρούσεων), ενώ στην περιοχή της Θράκης εντοπίζεται σημαντικό τμήμα του εθνικού πληθυσμού. Περαιτέρω, γίνεται αναφορά στα περιστατικά προσκρούσεων στην ευρύτερη περιοχή βάσει έρευνας του WWF τα έτη 2008-2010. Εκτιμάται, τέλος, ότι η συνεισφορά του υπό μελέτη ΑΣΠΗΕ στις συνεργιστικές επιπτώσεις είναι περιορισμένη, ενώ οι παραπάνω παραδοχές ισχύουν μόνο στην περίπτωση που κατασκευαστούν και λειτουργήσουν όλα τα αιολικά πάρκα που λαμβάνονται υπόψη γι' αυτές. Ενόψει των ανωτέρω το Δικαστήριο κρίνει ότι η Διοίκηση προέβη σε επαρκή αξιολόγηση των συνεργιστικών και σωρευτικών επιπτώσεων από τη λειτουργία του επίδικου έργου από κοινού με τα άλλα έργα που απαντώνται στην περιοχή μελέτης. Επισημαίνει, πάντως, ότι, από τα στοιχεία που προσκομίστηκαν, προκύπτει ότι στην περιοχή της ΠΑΠ 1 νομών Έβρου και Ροδόπης, όπου θα εγκατασταθεί το επίδικο έργο, το σύνολο των εγκατεστημένων Α/Γ ανέρχεται σε 253, οι οποίες αντιστοιχούν σε 185,91 τυπικές ανεμογεννήτριες. Οι εν λόγω 253 ανεμογεννήτριες αναλύονται ως εξής: 36 Α/Γ αιολικών σταθμών συνολικής ισχύος 87,60 MW που διαθέτουν ΑΕΠΟ και αναπτύσσονται εντός της ΠΑΠ (χωρίς άδεια εγκατάστασης και άδεια λειτουργίας). 30 Α/Γ αιολικών σταθμών συνολικής ισχύος 70,20 MW που διαθέτουν ΑΕΠΟ και άδεια εγκατάστασης και αναπτύσσονται εντός της ΠΑΠ 187 Α/Γ αιολικών σταθμών συνολικής ισχύος 270,70 MW που διαθέτουν ΑΕΠΟ, άδεια εγκατάστασης αλλά και άδεια λειτουργίας και αναπτύσσονται εντός της ΠΑΠ. Σύμφωνα δε με τις προβλέψεις του Ειδικού Πλαισίου το αιολικό δυναμικό της περιοχής προσδιορίζεται σε 538 ανεμογεννήτριες, και η φέρουσα ικανότητα της εν λόγω περιοχής προσδιορίζεται σε 480 τυπικές ανεμογεννήτριες. Η ως άνω κρίση του Δικαστηρίου αφορά την εκτίμηση των συνεργιστικών και σωρευτικών επιπτώσεων του επίδικου έργου με το συγκεκριμένο μέγεθος και χαρακτηριστικά. Δεν προδικάζει, όμως, την κρίση του Δικαστηρίου επί των αντίστοιχων εκτιμήσεων άλλων μεταγενέστερων ΑΕΠΟ και ΕΟΑ αιολικών πάρκων στην ίδια περιοχή. Προβάλλεται, τέλος, ότι η ΕΟΑ, κατά παράβαση των αρχών της πρόληψης και προφύλαξης και των σχετικών διατάξεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας (άρθρο 5B παρ. 3 της υπ αριθμ. 37338/1807/Ε103/2010), δεν καθόρισε περιμετρική ζώνη προστασίας του χρυσαετού. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, εφόσον, όπως προκύπτει από την ΕΟΑ 2014, από τις μελέτες πεδίου και τα διαθέσιμα δεδομένα δεν προκύπτει η ύπαρξη φωλεάς ή αποικίας χρυσαετού ή άλλου είδους εκ των αναφερομένων στο άρθρο 5B παρ. 3 της υπ αριθμ. 37338/1807/Ε103/2010 σε εγγύτητα με την περιοχή του έργου. Ειδικότερα, ως προς τον μαυρόγυπα η ΕΟΑ αναφέρει ότι η τελευταία αποικία μαυρόγυπα στα Βαλκάνια βρίσκεται στη Δαδιά σε απόσταση μεγαλύτερη των 20 χλμ. από την περιοχή χωροθέτησης (ΕΟΑ 2014 σελ. 112, 159), ενώ ως προς τον χρυσαετό ότι εντός της ΖΕΠ εντοπίζονται 3-4 επικράτειες (η πλησιέστερη σε απόσταση περίπου 9 χλμ.) και εκτός της ΖΕΠ αλλά εντός της περιοχής μελέτης εντοπίζονται 2 περιοχές φωλιών σε απόσταση 7,5 έως 8,5 χλμ. βορειοδυτικά και βορειοανατολικά. Συνεπώς, ο μη καθορισμός περιμετρικής ζώνης αποκλεισμού από φωλιές ή αποικίες χρυσαετού ή άλλου είδους παρίσταται, ενόψει του μεγέθους και των τεχνικών χαρακτηριστικών του έργου, των θέσεων και του πλήθους φωλιών των εν λόγω ειδών, αλλά και της σημασίας των αποικιών, και δη εκείνης του μαυρόγυπα, επαρκώς αιτιολογημένη.

19. Επειδή, από τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη προκύπτει ότι οι λόγοι ακυρώσεως που αφορούν τις ΕΟΑ και ΜΠΕ είναι απορριπτέοι με την παρατεθείσα για καθένα από αυτούς αιτιολογία. Και τούτο ανεξαρτήτως του εάν οι επισημαινόμενες με τους λόγους αυτούς παραλείψεις, και αληθείς υποτιθέμενες, θα μπορούσαν να οδηγήσουν όλες αναγκαιώς σε ακύρωση της προσβαλλόμενης ΑΕΠΟ ή του εάν οι λόγοι αυτοί προβάλλονται παραδεκτώς το πρώτον ενώπιον του Δικαστηρίου με την αίτηση ακυρώσεως. Τούτο δε ενόψει του ότι οι λόγοι αυτοί αφορούν τη διαδικασία που τηρήθηκε για την σύνταξη των ΕΟΑ και ΜΠΕ ή την ορθότητα τεχνικών και επιστημονικών εκτιμήσεων που περιέχονται στις μελέτες αυτές, η ορθότητα, όμως, των οποίων δεν υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο, όπως σε τέτοιο έλεγχο δεν μπορεί να υποβληθούν ούτε στοιχεία προσκομιζόμενα το πρώτον στο Δικαστήριο προς ανατροπή των περιεχομένων στις ως άνω μελέτες εκτιμήσεων. Εξ άλλου, οι εν λόγω μελέτες είχαν υποβληθεί στη διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης, κατά την οποία μπορούσαν και έπρεπε να έχουν υποβληθεί στη Διοίκηση αντιρρήσεις όπως οι ανωτέρω, ώστε τόσο η Διοίκηση όσο και οι μελετητές να έχουν τη δυνατότητα να τις λάβουν υπόψη και, ενδεχομένως, να προβούν στις αναγκαίες ενέργειες για να διορθωθούν ενδεχόμενες πλημμέλειες στην ακολουθηθείσα διαδικασία πριν από τη σύνταξη του τελικού κειμένου των μελετών και την έκδοση της τελικής αποφάσεως περί εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων για την κατασκευή και λειτουργία του επιμάχου έργου. Τούτο, θα συντελούσε τόσο στην, τυχόν, πληρέστερη περιβαλλοντική προστασία, όσο και στην ταχύτερη διεκπεραίωση της διαδικασίας αδειοδότησεως του εν λόγω έργου, όπως επιβάλλεται και από τις διατάξεις του άρθρου 13 της οδηγίας 2009/28/ΕΚ, η οποία θέτει, κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη 4, συγκεκριμένους δεσμευτικούς στόχους ως προς το μερίδιο συμμετοχής της παραγόμενης από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας, τους οποίους υποχρεούται (με εξαίρεση την περίπτωση ανωτέρας βίας, κατά το άρθρο 5 παρ. 2 της ως άνω οδηγίας) κάθε κράτος μέλος να εκπληρώσει έως το έτος 2020 (βλ. ΣτΕ 47/2018).

20. Επειδή, κατόπιν τούτων, πρέπει να απορριφθεί η κρινόμενη αίτηση και να γίνουν δεκτές οι ασκηθείσες παρεμβάσεις, ενώ κατ' εκτίμηση των συνθηκών της υποθέσεως, πρέπει να απαλλαγεί το αιτούν από τη δικαστική δαπάνη.

Διατακτικό: Απορρίπτει την αίτηση.